

Η Οδύσσεια της Προσφυγιάς

Αφόρμηση: Η ενασχόληση με το συγκεκριμένο θέμα προέκυψε για δύο λόγους. Ο πρώτος είναι γιατί φέτος συμπληρώνονται 100 χρόνια από την Μικρασιατική καταστροφή (1922-2022). Ο δεύτερος είναι γιατί το ζήτημα εξακολουθεί να είναι επίκαιρο. Πολλοί πιστεύουν ότι η προσφυγιά είναι ένα φαινόμενο κυρίως των ημερών μας. Κι όμως, είναι παλιό όσο η ίδια η ανθρωπότητα. Όσο θα υπάρχουν πόλεμοι, διώξεις, διακρίσεις και μισαλλοδοξία, θα υπάρχουν και πρόσφυγες. Πρόσφυγες μπορεί να είναι άνθρωποι οποιασδήποτε φυλής και θρησκείας και να απαντώνται σε όλα τα μέρη του κόσμου. Έχοντας εξαναγκαστεί να τραπούν σε φυγή από φόβο για την ζωή και την ελευθερία τους, αποχωρίζονται τις οικογένειές τους ή βιώνουν την απώλεια συγγενών και περιουσιών, αφού ως επί το πλείστον εγκαταλείπουν τα πάντα, διακινδυνεύοντας τρομερές ταλαιπωρίες. Ως πρόσφυγες πλέον, ακόμη και αν τους χορηγηθεί άσυλο στη χώρα υποδοχής, συχνά γίνονται θύματα ξενοφοβίας, βίας ή εκμετάλλευσης. Αν, ύστερα από χρόνια εξορίας, κατορθώσουν να επαναπατριστούν, βρίσκουν τη χώρα τους ερειπωμένη.

Η ευαισθητοποίηση των παιδιών της ελληνικής κοινωνίας απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα κρίνεται απαραίτητη και για τους εξής λόγους :

1. Η Ελλάδα και οι Έλληνες έχουν γνωρίσει, ακόμα και στο πρόσφατο παρελθόν, τον ξεριζωμό από την πατρίδα.
2. Η Ελλάδα λόγω της γεωγραφικής της θέσης υπήρξε και παραμένει χώρα υποδοχής μεταναστών και προσφύγων αλλά και χώρα εισόδου και διέλευσης.
3. Η μεταναστευτική και προσφυγική ροή αναμένεται να συνεχιστεί και να αυξηθεί στο άμεσο μέλλον, με αποτέλεσμα οι αυριανοί ενήλικοι πολίτες να κληθούν να ζήσουν σε πολυπολιτισμικές κοινωνίες.
4. Το κλίμα εντεινόμενης ξеноφοβίας στην Ευρώπη και στη χώρα μας πλήττει πρόσφυγες και μετανάστες.
5. Κάθε άνθρωπος έχει δικαίωμα στην προσωπική ασφάλεια και στο άσυλο.
6. Το ελληνικό σχολείο έχει σκοπό: "... να αναπτύξει (ο μαθητής) προσωπικότητα με ισχυρή αυτοαντίληψη, συναισθηματική σταθερότητα, κριτική και διαλεκτική ικανότητα, καθώς και θετική διάθεση για συνεργασία και αυτενέργεια, μια προσωπικότητα υπεύθυνη, δημοκρατική και ελεύθερη με κοινωνικές και ανθρωπιστικές αρχές, χωρίς θρησκευτικές και πολιτισμικές προκαταλήψεις."

Αρχίζοντας το πρόγραμμά μας κάναμε μια διερευνητική συζήτηση προκειμένου να διαπιστώσουμε τι γνώριζαν τα παιδιά για τους πρόσφυγες. Παρατηρήσαμε μια σχετική εικόνα για να εισαχθούν σταδιακά στην έννοια της προσφυγιάς και να γνωρίσουν άλλες σχετικές έννοιες όπως "προσφυγική κρίση", "δράμα προσφύγων", "ασυνόδευτα παιδιά", "λαθρομετανάστες" κ.ά. Στην ερώτηση αν έχουν συναντήσει ποτέ πρόσφυγα, απάντησαν αρνητικά.

Επειδή το προσφυγικό ζήτημα είναι ένα θέμα δύσκολο για τα μικρά παιδιά, καθώς δεν αφορά πτυχές της καθημερινής τους ζωής και δεν έχουν έρθει σε επαφή με πρόσφυγες, οι γνώσεις τους είναι πολύ περιορισμένες.

Δημιουργήσαμε λοιπόν, ένα σχέδιο δράσης με αφορμή μια εικόνα του χθες και μια του σήμερα, προκειμένου να μάθουμε τι σημαίνει να είναι κανείς πρόσφυγας είτε πρόκειται για το 1922 είτε για το 2022.

Με αφορμή μια εικόνα...

Τι γνωρίζω για το θέμα;

Οι πρόσφυγες είναι άνθρωποι που ταξιδεύουν με βάρκα από τη χώρα τους σε μια άλλη χώρα.

Σχετικός τίτλος

Άνθρωποι σε βάρκα.

Τι θα θέλατε να κάνουμε για το θέμα;

- *Να μάθουμε πώς γίνεται κάποιος πρόσφυγας
- *Να δούμε πρόσφυγες
- *Πώς έφτασαν στην Ελλάδα;
- *Να γράψουμε ένα γράμμα σε κάποιον να τους βοηθήσει
- *Να μας πουν πώς ζούσαν στη χώρα τους

Σκέψεις...

Σκεφτόμαστε πως ίσως δεν τους αρέσει το ταξίδι που κάνουν. Τότε γιατί ταξιδεύουν;

- *Να πούμε ιστορίες για τους πρόσφυγες
- *Να κάνουμε γιορτή και να τους καλέσουμε
- *Να μας πουν πώς περνάνε στην Ελλάδα
- *Να παίξουμε παιχνίδια
- *Να κάνουμε ότι είμαστε πρόσφυγες

Τι βλέπω;

Βλέπουμε δυο φωτογραφίες. Η μια είναι παλιά γιατί είναι ασπρόμαυρη και η άλλη είναι καινούρια γιατί έχει χρώματα. Και στις δυο υπάρχει μια βάρκα με πολλούς ανθρώπους και στην φωτογραφία με τα χρώματα κάποιοι έχουν πέσει μέσα στη θάλασσα.

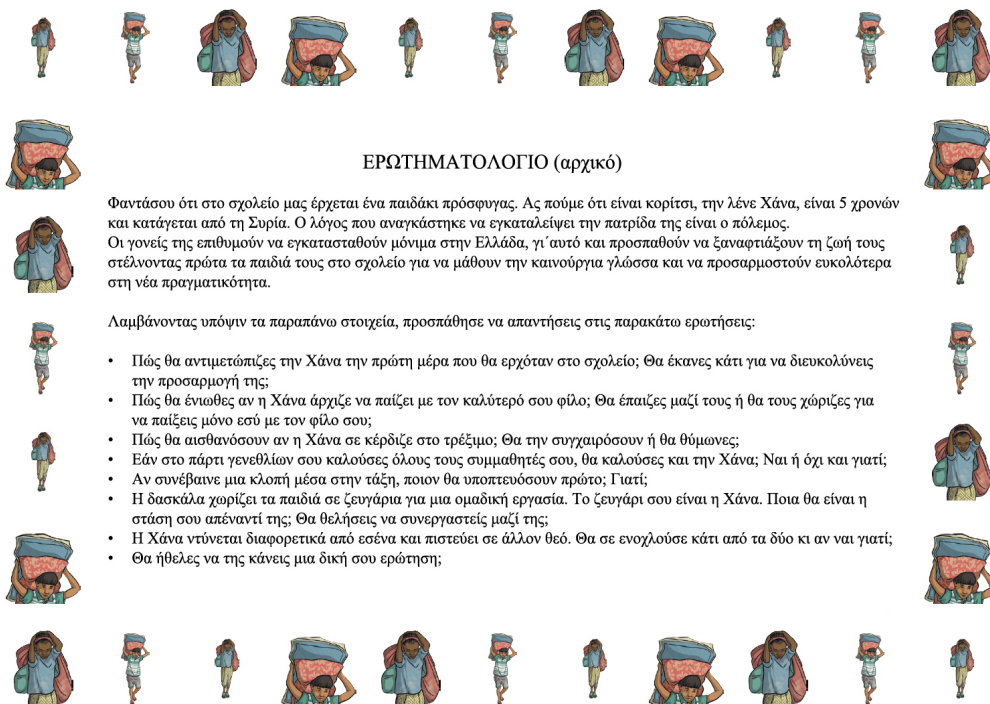
Συναισθήματα...

Νιώθουμε χαρά όταν ταξιδεύουμε με βάρκα στη θάλασσα, αλλά αυτοί οι άνθρωποι δεν φαίνονται πολύ χαρούμενοι.

Τι ακούω;

Ακούμε τη θάλασσα και τις φωνές των ανθρώπων.

Στη συνέχεια, δόθηκε στα παιδιά ένα ερωτηματολόγιο προβληματισμού, στις ερωτήσεις του οποίου κάθε παιδί έπρεπε να απαντήσει όπως αισθανόταν τη δεδομένη εκείνη στιγμή. Το ίδιο ερωτηματολόγιο θα συμπλήρωναν κατά το τέλος της σχολικής χρονιάς, με την ολοκλήρωση της εργασίας μας, προκειμένου να διαπιστώσουμε τυχόν παρεκκλίσεις από τις αρχικές απαντήσεις και αλλαγές σε στάσεις και απόψεις.

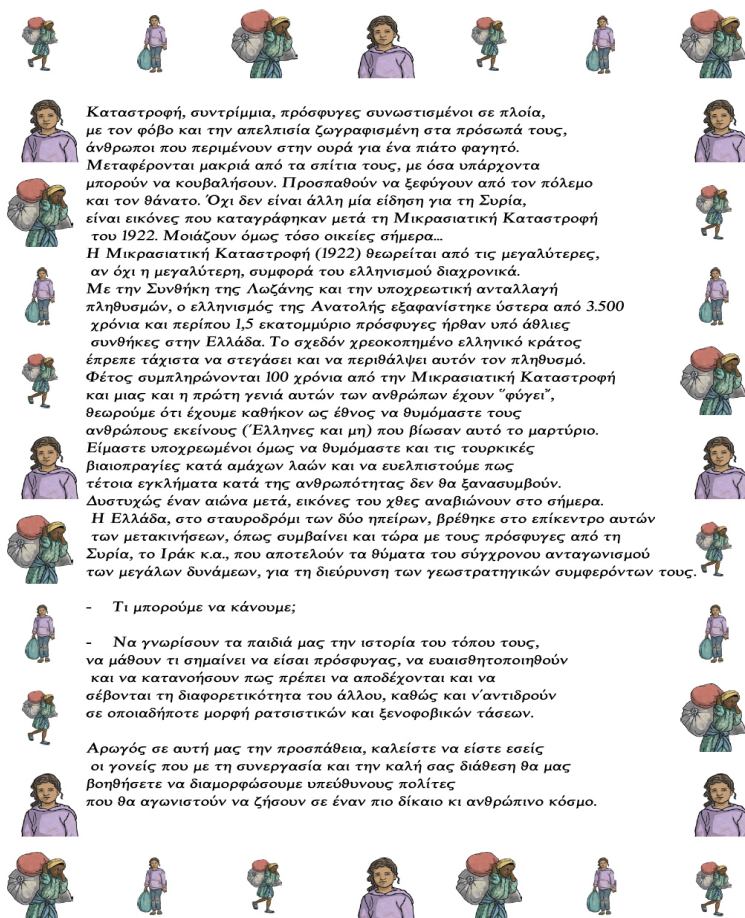
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ (αρχικό)

Φαντάσου ότι στο σχολείο μας έρχεται ένα παιδάκι πρόσφυγας. Ας πούμε ότι είναι κορίτσι, την λένε Χάνα, είναι 5 χρονών και κατάγεται από τη Συρία. Ο λόγος που αναγκάστηκε να εγκαταλείψει την πατρίδα της είναι ο πόλεμος. Οι γονείς της επιθυμούν να εγκατασταθούν μόνιμα στην Ελλάδα, γι' αυτό και προσπαθούν να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους στέλνοντας πρώτα τα παιδιά τους στο σχολείο για να μάθουν την καινούργια γλώσσα και να προσαρμοστούν ευκολότερα στη νέα πραγματικότητα.

Λαμβάνοντας υπόψιν τα παραπάνω στοιχεία, προσπάθησε να απαντήσεις στις παρακάτω ερωτήσεις:

- Πώς θα αντιμετώπιζες την Χάνα την πρώτη μέρα που θα ερχόταν στο σχολείο; Θα έκανες κάτι για να διευκολύνεις την προσαρμογή της;
- Πώς θα ένιωθες αν η Χάνα άρχιζε να παίζει με τον καλύτερό σου φίλο; Θα έπαιζες μαζί τους ή θα τους χάριζες για να παίζεις μόνο εσύ με τον φίλο σου;
- Πώς θα αισθανόσουν αν η Χάνα σε κέρδιζε στο τρέξιμο; Θα την συγχαυρόσουν ή θα θύμωνες;
- Εάν στο πάρτι γενεθλίων σου καλούσες όλους τους συμμαθητές σου, θα καλούσες και την Χάνα; Ναι ή όχι και γιατί;
- Αν συνέβαινε μια κλοπή μέσα στην τάξη, ποιον θα υποπτευόσουν πρώτο; Γιατί;
- Η δασκάλα χωρίζει τα παιδιά σε ζευγάρια για μια ομαδική εργασία. Το ζευγάρι σου είναι η Χάνα. Ποια θα είναι η στάση σου απέναντί της; Θα θελήσεις να συνεργαστείς μαζί της;
- Η Χάνα ντύνεται διαφορετικά από εσένα και πιστεύει σε άλλον θεό. Θα σε ενοχλούσε κάτι από τα δύο κι αν ναι γιατί;
- Θα ήθελες να της κάνεις μια δική σου ερώτηση;

Με την ολοκλήρωση της 1ης φάσης, δώσαμε στους γονείς μια επιστολή επεξηγώντας το σχέδιο εργασίας και ζητώντας τη συμμετοχή τους για την καλύτερη ανάπτυξη του θέματος

Καταστροφή, συντρίμια, πρόσφυγες συνωστισμένοι σε πλοία, με τον φόβο και την απελπισία ζωγραφισμένη στα πρόσωπά τους, άνθρωποι που περιμένουν στην ουρά για ένα πιάτο φαγητό. Μεταφέρονται μακριά από τα σπίτια τους, με όσα υπάρχουν μπορούν να κουβαλήσουν. Προσπαθούν να ξεφύγουν από τον πόλεμο και τον θάνατο. Όχι δεν είναι άλλη μία είδηση για τη Συρία, είναι εικόνες που καταγράφηκαν μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922. Μοιάζουν όμως τόσο οικείες σήμερα...

Η Μικρασιατική Καταστροφή (1922) θεωρείται από τις μεγαλύτερες, αν όχι η μεγαλύτερη, συμφορά του ελληνοισμού διαχρονικά. Με την Συνθήκη της Λωζάνης και την υποχρεωτική ανταλλαγή πληθυσμών, ο ελληνοισμός της Ανατολής εξαφανίστηκε ύστερα από 3.500 χρόνια και περίπου 1,5 εκατομμύριο πρόσφυγες ήρθαν υπό άθλιες συνθήκες στην Ελλάδα. Το σχεδόν χρεοκοπημένο ελληνικό κράτος έπρεπε τάχιστα να στεγάσει και να περιθάλψει αυτόν τον πληθυσμό. Φέτος συμπληρώνονται 100 χρόνια από την Μικρασιατική Καταστροφή και μιας και η πρώτη γενιά αυτών των ανθρώπων έχουν "φύγει", θεωρούμε ότι έχουμε καθήκον ως έθνος να θυμόμαστε τους ανθρώπους εκείνους (Έλληνες και μη) που βίωσαν αυτό το μαρτύριο. Είμαστε υποχρεωμένοι όμως να θυμόμαστε και τις τουρκικές βιαιοπραγίες κατά αμάχων λαών και να ευελπιστούμε πως τέτοια εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας δεν θα ξανασυμβούν. Δυστυχώς έναν αιώνα μετά, εικόνες του χθες αναβιώνουν στο σήμερα. Η Ελλάδα, στο σταυροδρόμι των δύο ηπείρων, βρέθηκε στο επίκεντρο αυτών των μετακινήσεων, όπως συμβαίνει και τώρα με τους πρόσφυγες από τη Συρία, το Ιράκ κ.α., που αποτελούν τα θύματα του σύγχρονου ανταγωνισμού των μεγάλων δυνάμεων, για τη διεύρυνση των γεωστρατηγικών συμφερόντων τους.

- Τι μπορούμε να κάνουμε;

- Να γνωρίσουν τα παιδιά μας την ιστορία του τόπου τους, να μάθουν τι σημαίνει να είσαι πρόσφυγας, να ευαισθητοποιηθούν και να κατανοήσουν πως πρέπει να αποδέχονται και να σέβονται τη διαφορετικότητα του άλλου, καθώς και ν'αντιδρούν σε οποιαδήποτε μορφή ρατσιστικών και ξενοφοβικών τάσεων.

Αρωγός σε αυτή μας την προσπάθεια, καλείστε να είστε εσείς οι γονείς που με τη συνεργασία και την καλή σας διάθεση θα μας βοηθήσετε να διαμορφώσουμε υπεύθυνους πολίτες που θα αγωνιστούν να ζήσουν σε έναν πιο δίκαιο κι ανθρώπινο κόσμο.

Για την καλύτερη οργάνωση και συγκέντρωση στοιχείων για την έρευνά μας, καλό είναι τα παιδιά να χωρίζονται σε ομάδες, αναλαμβάνοντας το καθένα χωριστά ιδιαίτερο ρόλο και λειτουργώντας στο τέλος ως σύνολο που προτείνει και δίνει λύσεις αποδεχόμενο πάντα τις απόψεις των άλλων. Στην προκειμένη περίπτωση τα παιδιά χωρίστηκαν σε δυο ομάδες.

Η αναζήτηση του υλικού και ο επιμερισμός των δραστηριοτήτων έγινε με βάση το ερώτημα: **“Τι πρέπει να κάνουμε για να μάθουμε περισσότερα για τους πρόσφυγες”;**

Τα παιδιά απάντησαν:

- Να φέρουμε εικόνες από περιοδικά και εφημερίδες
- Να ρωτήσουμε τους γονείς μας
- Να φέρουμε βιβλία και παραμύθια
- Να δούμε έναν πρόσφυγα
- Να δούμε βίντεο στον Η/Υ

ΓΕΝΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ:

- Να ευαισθητοποιήσουμε τα παιδιά για το προσφυγικό ζήτημα. Να προετοιμαστούν για να δεχτούν προσφυγικό πληθυσμό στο σχολείο τους, μέσα από την καλλιέργεια ενσυναίσθησης και της ικανότητας να

- μπαίνουν στη θέση του άλλου.
- Να κατανοήσουν ότι όλα τα παιδιά έχουν ίσα δικαιώματα, ανεξάρτητα από το φύλο, τη θρησκεία ή τη χώρα καταγωγής τους.
 - Να αποδέχονται και να σέβονται τη διαφορετικότητα, καθώς και ν' αντιδρούν σε οποιαδήποτε μορφή διακρίσεων απέναντι στους άλλους ανθρώπους.
 - Να συμμετέχουν ενεργητικά, βιωματικά και ενδυναμωτικά στη διαδικασία της μάθησης, ώστε να ωθούνται στην ανάληψη δράσης με σκοπό την υποστήριξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην καθημερινότητά τους.
 - Να γνωρίσουν τις συνθήκες που επικρατούσαν κατά τον διωγμό των Μικρασιατών, τα προβλήματα που αντιμετώπισαν με τον ερχομό τους στην Ελλάδα και τη μέριμνα που έλαβε το κράτος για τη στέγαση και την επιβίωσή τους.
 - Παρόμοια, να γνωρίσουν τους λόγους φυγής των σημερινών προσφύγων από τη χώρα καταγωγής τους, τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν κατά την περιπλάνηση και τον ερχομό τους στη χώρα υποδοχής και τα όνειρα που έχουν για τη μελλοντική τους ζωή.
 - Να προσδιορίσουν τη θέση τους μέσα σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία.
 - Να εμπυκωθούν και να εκφραστούν μέσα από το θεατρικό παιχνίδι, δημιουργώντας το πλαίσιο που είναι απαραίτητο για την επικοινωνία μέσα από συναισθήματα συνύπαρξης και συνεργασίας, χωρίς ανταγωνισμούς και αντιπαλότητες.
 - Να κατανοήσουν/αντιληφθούν ότι οι διαφορές δεν μας χωρίζουν αλλά είναι σημείο επαφής και δημιουργίας σχέσεων/αλληλεπίδρασης.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Στο παρόν πρόγραμμα με τίτλο «Η Οδύσσεια της Προσφυγιάς», οι μαθητές του Νηπιαγωγείου Χρυσοβίτσας επιχείρησαν να περιηγηθούν στο χώρο και στο χρόνο της περιόδου 1919-1922 και να κατανοήσουν τη σημασία της περιόδου αυτής για την οικονομική, πολιτική, εθνολογική και γεωγραφική εξέλιξη του Ελληνικού κράτους, με τη χρήση μαρτυριών, πληροφοριών, χαρτών και φωτογραφιών.

Το πρόγραμμα στηρίχθηκε στην πεποίθηση πως το κύριο αποτέλεσμα του πολέμου αυτού, ο ξεριζωμός και η προσφυγιά, μπορεί να συγκριθεί σε έναν μικρό βαθμό με τις σημερινές μετακινήσεις πληθυσμών που κάθε τόσο ακούμε στα Μ.Μ.Ε. Βέβαια οι συνθήκες που βίωσαν τότε οι πρόσφυγες με τις σημερινές, δεν έχουν καμία σχέση.

Ο κύριος στόχος του προγράμματος ήταν να προβάλλει τις αρχές και τις αξίες που στηρίζουν τον πολιτισμό και την κοινωνία. Συγκεκριμένα, προσπαθήσαμε να αναδείξουμε τις έννοιες της δικαιοσύνης, αλληλεγγύης, ανεκτικότητας, δημοκρατίας, ισονομίας και παράλληλα να καταδικάσουμε τον ρατσισμό και την περιθωριοποίηση. Απώτερος σκοπός να θέσουμε τις βάσεις για τη δημιουργία σκεπτόμενων ενεργών πολιτών του 21^{ου} αιώνα.

Το καινοτόμο στοιχείο του προγράμματος ήταν ότι εντάχθηκε στα νεοσύστατα Εργαστήρια Δεξιοτήτων, καλύπτοντας τη Θεματική Ενότητα

Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ - Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη.

Χαρακτηριστικό αυτών των εργαστηρίων ήταν η παιδαγωγική-γνωστική - διδακτική προσέγγιση, οι αρχές της συνεργατικής διδασκαλίας και μάθησης, η ανταπόκριση των στόχων του προγράμματος στην καθημερινή σχολική πρακτική και η εμπλοκή διαφορετικών γνωστικών περιοχών.

Η προετοιμασία του υλικού για το πρόγραμμα από την πλευρά της νηπιαγωγού κρίθηκε απαραίτητη προκειμένου οι μαθητές να αποκομίσουν τα μεγαλύτερα δυνατά οφέλη για ένα θέμα που δεν είχαν πρότερες γνώσεις. Για τον σκοπό αυτό επιστρατεύτηκαν διάφορα μέσα και τεχνικές που θα προκαλούσαν το ενδιαφέρον των παιδιών να γνωρίσουν έναν διαφορετικό κόσμο Ελλήνων που βίωσε τη σκληρότητα και τον αναγκαστικό διωγμό από τα σπίτια του, κάτι που συμβαίνει ακόμη και σήμερα σε χώρες που υφίστανται πολέμους και δικτατορίες. Έτσι το πρόγραμμα είχε διαθεματική μορφή, περιλαμβάνοντας δράσεις στην Προσωπική και Κοινωνική Ανάπτυξη, στη Γλώσσα, στα Μαθηματικά, στις Τέχνες, στη Φυσική Αγωγή, στις Φυσικές και Κοινωνικές Επιστήμες και στις ΤΠΕ.

Σημαντική ήταν και η συνδρομή των γονιών, οι οποίοι ενημερώθηκαν για το πρόγραμμα, τις ενότητες και τις δραστηριότητες που θα περιλάμβανε, ώστε, στο μέτρο του δυνατού, να δίνονται στα παιδιά ανάλογα ερεθίσματα και στο σπίτι. Κάθε φορά που ζητούσαμε πληροφορίες για ένα θέμα, ανταποκρίνονταν με προθυμία. Έτσι με την συνδρομή όλων, αναζητήσαμε υλικό, πηγές, φωτογραφίες, βιβλία, εποπτικό υλικό, κάναμε ψηφιακές επισκέψεις, πειραματιστήκαμε, προβληματιστήκαμε και πάνω απ' όλα μάθαμε να αποκτούμε γνώσεις, να μοιραζόμαστε συναισθήματα και να δρούμε σαν ομάδα. Κι εγώ, όμως, ως νηπιαγωγός έμαθα πολλά πράγματα που δε γνώριζα κι ένιωσα να με κατακλύζουν πληθώρα συναισθημάτων, τόσο για τους Μικρασιάτες έχοντας προσωπική καταγωγή από την Καππαδοκία, όσο και για τους σημερινούς πρόσφυγες που βιώνουν την σκληρή πλευρά της ζωής, ξαναχίζοντας πολλές φορές την ζωή τους από την αρχή.

Το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε με την Αξιολόγησή του α) από τα παιδιά που συμπλήρωσαν δυο φύλλα. Το ένα ήταν το αρχικό ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ που είχαμε δώσει και το άλλο η ΑΥΤΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ του μαθητή και β) από τη νηπιαγωγό που αξιολόγησε τόσο το πρόγραμμα, όσο και τη στάση των παιδιών (ΕΤΕΡΟΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ). Στο τέλος πραγματοποιήθηκε θεατρική παράσταση με τίτλο: «Όλα τα παιδιά της Γης» και αμέσως μετά δόθηκαν στους γονείς οι εργασίες των παιδιών σε έντυπη μορφή.

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

